

ՄՇԼԿ

նից պանդուխտների վրա, որոնք գաղթած այս ստոր սպանություններն զեմ՝ իրանց լուսանքն ու նողկանքն են յայտնում դեպի նիւիզ՝ ոճրագործները։

Ճորները՝ Մուշի գաղթի մէջ գտու հայաստիկ իւրեր, թէ խաղամարդությունն և ինքնապանդուխտն երբեք չեն լինում։

կասեց Սոյի կամ Սողոմոն աղայի տունը, որ ամենայնպէս ինչ օջախներէ մնացորդն է եղել և որին Սողոմոն Հայրենիք ձեռն վանք» է մակնանակուել. և ահա այսօր այդ յայտին օջախը, որ տասնհազ անգամներ արհեստագործութեան և նոյնիմի գաղան Մուսաբեկի և անգղապագան Մանուկ-Արիի յարձակումներէ զերծ ու կանգուն էր մնացել, քանզի մէկ է հայ ապերախի ձեռքով, գաղանային ընդգործմանով արեւելեան հայ դրացու ոճարգործութեան շնորհիւ:

Սողոմոն աղան ունէր եօթն արու գաւաի, հօթն էլ պարթեւ, հօթն էլ հակա և այդ հօթից այսօր չը կան հինգը. հինգն էլ ոչ իրանց ընական մասով՝ կողք-կողքէ տուած պառկած են թուղմանով կոյիւմ իրանց անմասկան յայտին հանգաւարանում: Հինգն էլ վերջին 3—4 տարւոյ ընթացքում սպանւել են Մանուկի և անգղապագան տան ձեռքով և նրա դաւադրութեամբ, հինգն էլ երկուստարուներ, ամենամեծը քառասուն տարեկան: Եւ ահա այսօր այդ նախնայական օջախի մէջ հինգ այրի ջահէլ կանայք են մնացել՝ որոնք վշտի ծանր հարուածներէ անկ տեղադրված իրանց մի շարք որդեկներով մնացել են մարած օջախի շուրջը:

Պանդուխտ մշցի Բ. Գ.—Ստալինի վերջին նամակները հազարաւոր են, որ ոճարգործներէ եօթ հօթի ձեռքակալով և տարվել են Մուսաբեկի բանտը:

ՈՏՆԱԿՈՒՆ ԵՂԱՍԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

Ընտրուած ու հաստատուած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, և քիչ չիտո՛ւ՝ ընական է, որ ձեռք իր զարնէ երեսի վրայ ձեռած շատ մը կարեւոր ու կենսական խնդիրներու անհրաժեշտ գործադրումը:

Բայց արդեօք նորընտրու Կաթողիկոսը ինչ օգտակար է իր հայրենիքին և ոչ տեղապահ—իր յուր ռազմաքաղաքական դերակցութիւնը ինչպէ՞ս հետո: Առաջնորդութեան միտ ապրումն իրաջ ընկալող 55—60 հազար հօդէլ բաղկացած գաղթականութեան մը կոստանքն ու առաջնորդական անկերպարան դերակցութեան վրայ:

Ամերիկայէ գաղթականութիւնը հայութեան երկուստարու ու կենսական ոյժերէն մին է, բայց աւել որ այսօր կորստեան ու աշխատանքի վտանգի տակ կը գտնուի շնորհիւ Գաղթական վարչապետի նման ինքնակոչ ու անշնորհ եկեղեցականներու, և այս գաղթականութեան անկումը անկախութիւն է, եթէ զօրաւոր ձեռք մը անոր օգնութեան չհասնի:

Ո՛վ պիտի ըլլայ այս ձեռքը երկնցնողն անոր, թէ պիտի ըլլայ գայի այն «վերջնական ձեռքը» կոչուողը, որ քաղաքական վերջնական ձեռքը ըլլայ անոր ոտնակոյն եղած արդար իւրաքանչեւ պաշտպանողը:

Ոչ ոք՝ բացի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն, բայց ինչպէ՞րն այն է, թէ նորընտրու Կաթողիկոսը պիտի հաճի իր յուր ռազմաքաղաքական դերակցութեան հոգաբարձութեան կողմէ ինչպէ՞րն իրաջ տեղադրող նամակներն ու հեռագրերն:

Ապարդիւն անցան ամերիկայացի պաշտօնական մարմիններու գիծմանը: Ապարդիւն անցան բոլոր հողաբարձութեանները, ինչպէ՞ս նաև Ոստիկան Կ. Փիլիպի եկեղեցիին կեդրոնական հոգաբարձութեան կողմէ ինչպէ՞րն իրաջ տեղադրող նամակներն ու հեռագրերն:

Ապարդիւն անցան և ամերիկայացի երեսնայնական ժողովոյ բոլոր դիմումները: Սակայն լուծեցաւ միայն այն ձայնը, որ կերծիքը և ստույգն իրաջ հիմնուած էր, և ի լրումն բոլոր այս շտապի՝ ինչպէ՞րն հաւանական ու նոյնիմի շտապը և կաթողիկոսական պատգամներն ու ձեռնարկները:

Սակայն լուծեցաւ միայն այն ձայնը, որ կերծիքը և ստույգն իրաջ հիմնուած էր, և ի լրումն բոլոր այս շտապի՝ ինչպէ՞րն հաւանական ու նոյնիմի շտապը և կաթողիկոսական պատգամներն ու ձեռնարկները:

Սակայն լուծեցաւ միայն այն ձայնը, որ կերծիքը և ստույգն իրաջ հիմնուած էր, և ի լրումն բոլոր այս շտապի՝ ինչպէ՞րն հաւանական ու նոյնիմի շտապը և կաթողիկոսական պատգամներն ու ձեռնարկները:

Ամեն անգամ, որք մօտէն ծանօթ են Ա. մերիկայի պատմութեան, շատ լաւ գիտեն, թէ այսօրուան 95,000,000 բնակչութիւն ունեցող Ամերիկան կազմուած է զանազան ազգութիւններէ, և այս զանազան ազգութիւնները երկայն տարիներու ընթացքին մէջ մոռնալով իրենց ազգութիւնը, լեզուն և կրօնը՝ հալած են «սկզբնական» մէջ:

Եւ այսպէս ալ պիտի ըլլայ հայերու վերջնական, եթէ զօրաւորը, կամքի տէր և բարոյական բարձրութեան վրայ կանգնած ու իրենց կոյման զննակցութիւնը ունեցող հայ եկեղեցականներ շատանորդեն ամերիկայէ գաղթականութիւնը:

Ճակատագրի և կամ բարդի բերածով մէկ ու կէս տարի տալով Մուսաբեկի Արիի յարձակումներէ մեկնեցաւ Կրօնի ու եկեղեցիի մոտոցող այս գաղթականութիւնը այն տանն ցնցուեցաւ իր իւր թմբկութեան, որ Գաթողիկոսական իւր անկախութեան ներքէ հասցեցած էին իրեն, վեր բարձրացաւ, սիրտ առաւ, կրօնական ու ազգային իրան կրակը կրկին բողբոսեցաւ իր սրտին մէջ և աղաղակով Մուսաբեկի պատին ներկայութեամբ մոռցաւ քիչ մը առաջ ունեցած անկողնութիւնը հանգիստ հայ եկեղեցականներու, ձեռք առաւ անոր և

քանի մը ամիս վերջն ալ զինքը առաջնորդ ընտրեց՝ ըստ ամերիկայէ պատմագրութեան՝ ու այսպիսով վերջ տալ կարծեց այն քառասուն տարեկան, որ տարիներէ ի վեր կը շարունակուէր:

Բայց ցաւալի է ըսել, որ ամերիկայացու այս տարեկան իրաւունքը խոչընդոտեցաւ իր հանդիպեցաւ ազգային ինքնապահպանութեան կողմէ այն հիմքով ու փութով առաջնորդութեամբ թէ՛ Մուսաբեկի, թէ՛ Մուսաբեկի համար կախարհական ձեռնարկուած է, հետեւաբար չէ կրնար ինչպէ՞րն ունէ թեմի առաջնորդ ըլլալ:

Սակայն հայութեան կենսական ոյժերէն մին կը կորսուի, կայանաբուէ, իսկ աւելին ինչպէ՞րն ինչպէ՞րն ինչպէ՞րն կը յաւրուցուին:

«Հարկը օրէնքը կը լուծէ»։ Այս կենսական խնդրոյ առթիւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին օրինակները բերելու պէտքը չկայ, զի ինչ շատ լաւ գիտէ, թէ անցեալի մէջ ազատ եղած է Սիւնի կախարհականութեան մուտքը ինչպէ՞րն ինչպէ՞րն ինչպէ՞րն:

Անկարելի և վտանգաւոր է ամերիկայացի օրինակը մարմիններու, ինչպէ՞ս նաև երեսնայնական ժողովոյ ձայնը անտեսուելու և թոյլ տալ որ քանի մը այս օրէնքներ, օրէնք և կրօնը չհանգցող բաշխուողները ազգն ու եկեղեցին իրենց անձնական շահերուն ծառայութեան:

Մուսաբեկի կաթողիկոս ամերիկայացի ընտրուած առաջնորդ է և կը մնայ այնպիսի ժամանակ, որքան ամերիկայացի կը ցանկանայ: Այս հանգամանքը ինչպէ՞րն պիտի լըծօրէն ի նկատի ունենայ և չանտեսուէ ազգային այն բարդութիւնները, որոնք կարող են ծաղիլ Ժողովրդական միասնութեան կամքին և արդարացի պահանջին դէմ կենտրոն:

Մուսաբեկի կաթողիկոսին գործունէութիւնն ու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ամերիկայացի և մեծ պատիւ մը հայրու ու հայ հողեւորականութեան համար: Երանի թէ Մուսաբեկի կաթողիկոսի պէս 5—6 հազար Ամերիկայ լինէին, այն ժամանակ ոչ միայն Ոստիկան պէս հայաշատ և առաջնորդական քաղաք մը անտիլիւ չէր մնար, այլ ամբողջ ամերիկայէ գաղթականութեան օր ու ամիս կերակրէ ազգ. եկեղեցւոյ արարչութիւնները կը լսէր ու հոգեպէս կը միջնորդէր:

Ամերիկայացի վերաբերման արժանապատեան և տարբեր իրաւունքի բնութագրումը զոնէ մասամբ մեղմացնելու միայն մէկ միջոց կայ. դա Մուսաբեկի կաթողիկոսի առաջնորդութեան վաւերացումն է: Այս կը պահանջէ ամերիկայացի շահը և այս կը պահանջէ հայութեան ընդհանուր միութեան շահը: Արթուր

ՆԵՐԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՐՆ

«ՄՇԱԿԻ» 80ԲԵԼԵՆԻՆԻ ՇՈՒԹԻՐՆ (Նամակ խմբագրութեան)

Թիֆլիս, 30 ապրիլի «Մշակ» 40-ամիակի տօնախմբութեան Երեսնայնական Գաթողիկոսի շնորհակալութեամբ ստացաւ «Մշակ» հրատարակչութեան ապագովութեան ֆոնդի համար նուէրներ 1) Միկայելի 2) Միկայելի 3) Միկայելի 4) Միկայելի 5) Միկայելի 6) Միկայելի 7) Միկայելի 8) Միկայելի 9) Միկայելի 10) Միկայելի 11) Միկայելի 12) Միկայելի 13) Միկայելի 14) Միկայելի 15) Միկայելի 16) Միկայելի 17) Միկայելի 18) Միկայելի 19) Միկայելի 20) Միկայելի 21) Միկայելի 22) Միկայելի 23) Միկայելի 24) Միկայելի 25) Միկայելի 26) Միկայելի 27) Միկայելի 28) Միկայելի 29) Միկայելի 30) Միկայելի 31) Միկայելի 32) Միկայելի 33) Միկայելի 34) Միկայելի 35) Միկայելի 36) Միկայելի 37) Միկայելի 38) Միկայելի 39) Միկայելի 40) Միկայելի 41) Միկայելի 42) Միկայելի 43) Միկայելի 44) Միկայելի 45) Միկայելի 46) Միկայելի 47) Միկայելի 48) Միկայելի 49) Միկայելի 50) Միկայելի 51) Միկայելի 52) Միկայելի 53) Միկայելի 54) Միկայելի 55) Միկայելի 56) Միկայելի 57) Միկայելի 58) Միկայելի 59) Միկայելի 60) Միկայելի 61) Միկայելի 62) Միկայելի 63) Միկայելի 64) Միկայելի 65) Միկայելի 66) Միկայելի 67) Միկայելի 68) Միկայելի 69) Միկայելի 70) Միկայելի 71) Միկայելի 72) Միկայելի 73) Միկայելի 74) Միկայելի 75) Միկայելի 76) Միկայելի 77) Միկայելի 78) Միկայելի 79) Միկայելի 80) Միկայելի 81) Միկայելի 82) Միկայելի 83) Միկայելի 84) Միկայելի 85) Միկայելի 86) Միկայելի 87) Միկայելի 88) Միկայելի 89) Միկայելի 90) Միկայելի 91) Միկայելի 92) Միկայելի 93) Միկայելի 94) Միկայելի 95) Միկայելի 96) Միկայելի 97) Միկայելի 98) Միկայելի 99) Միկայելի 100) Միկայելի 101) Միկայելի 102) Միկայելի 103) Միկայելի 104) Միկայելի 105) Միկայելի 106) Միկայելի 107) Միկայելի 108) Միկայելի 109) Միկայելի 110) Միկայելի 111) Միկայելի 112) Միկայելի 113) Միկայելի 114) Միկայելի 115) Միկայելի 116) Միկայելի 117) Միկայելի 118) Միկայելի 119) Միկայելի 120) Միկայելի 121) Միկայելի 122) Միկայելի 123) Միկայելի 124) Միկայելի 125) Միկայելի 126) Միկայելի 127) Միկայելի 128) Միկայելի 129) Միկայելի 130) Միկայելի 131) Միկայելի 132) Միկայելի 133) Միկայելի 134) Միկայելի 135) Միկայելի 136) Միկայելի 137) Միկայելի 138) Միկայելի 139) Միկայելի 140) Միկայելի 141) Միկայելի 142) Միկայելի 143) Միկայելի 144) Միկայելի 145) Միկայելի 146) Միկայելի 147) Միկայելի 148) Միկայելի 149) Միկայելի 150) Միկայելի 151) Միկայելի 152) Միկայելի 153) Միկայելի 154) Միկայելի 155) Միկայելի 156) Միկայելի 157) Միկայելի 158) Միկայելի 159) Միկայելի 160) Միկայելի 161) Միկայելի 162) Միկայելի 163) Միկայելի 164) Միկայելի 165) Միկայելի 166) Միկայելի 167) Միկայելի 168) Միկայելի 169) Միկայելի 170) Միկայելի 171) Միկայելի 172) Միկայելի 173) Միկայելի 174) Միկայելի 175) Միկայելի 176) Միկայելի 177) Միկայելի 178) Միկայելի 179) Միկայելի 180) Միկայելի 181) Միկայելի 182) Միկայելի 183) Միկայելի 184) Միկայելի 185) Միկայելի 186) Միկայելի 187) Միկայելի 188) Միկայելի 189) Միկայելի 190) Միկայելի 191) Միկայելի 192) Միկայելի 193) Միկայելի 194) Միկայելի 195) Միկայելի 196) Միկայելի 197) Միկայելի 198) Միկայելի 199) Միկայելի 200) Միկայելի 201) Միկայելի 202) Միկայելի 203) Միկայելի 204) Միկայելի 205) Միկայելի 206) Միկայելի 207) Միկայելի 208) Միկայելի 209) Միկայելի 210) Միկայելի 211) Միկայելի 212) Միկայելի 213) Միկայելի 214) Միկայելի 215) Միկայելի 216) Միկայելի 217) Միկայելի 218) Միկայելի 219) Միկայելի 220) Միկայելի 221) Միկայելի 222) Միկայելի 223) Միկայելի 224) Միկայելի 225) Միկայելի 226) Միկայելի 227) Միկայելի 228) Միկայելի 229) Միկայելի 230) Միկայելի 231) Միկայելի 232) Միկայելի 233) Միկայելի 234) Միկայելի 235) Միկայելի 236) Միկայելի 237) Միկայելի 238) Միկայելի 239) Միկայելի 240) Միկայելի 241) Միկայելի 242) Միկայելի 243) Միկայելի 244) Միկայելի 245) Միկայելի 246) Միկայելի 247) Միկայելի 248) Միկայելի 249) Միկայելի 250) Միկայելի 251) Միկայելի 252) Միկայելի 253) Միկայելի 254) Միկայելի 255) Միկայելի 256) Միկայելի 257) Միկայելի 258) Միկայելի 259) Միկայելի 260) Միկայելի 261) Միկայելի 262) Միկայելի 263) Միկայելի 264) Միկայելի 265) Միկայելի 266) Միկայելի 267) Միկայելի 268) Միկայելի 269) Միկայելի 270) Միկայելի 271) Միկայելի 272) Միկայելի 273) Միկայելի 274) Միկայելի 275) Միկայելի 276) Միկայելի 277) Միկայելի 278) Միկայելի 279) Միկայելի 280) Միկայելի 281) Միկայելի 282) Միկայելի 283) Միկայելի 284) Միկայելի 285) Միկայելի 286) Միկայելի 287) Միկայելի 288) Միկայելի 289) Միկայելի 290) Միկայելի 291) Միկայելի 292) Միկայելի 293) Միկայելի 294) Միկայելի 295) Միկայելի 296) Միկայելի 297) Միկայելի 298) Միկայելի 299) Միկայելի 300) Միկայելի 301) Միկայելի 302) Միկայելի 303) Միկայելի 304) Միկայելի 305) Միկայելի 306) Միկայելի 307) Միկայելի 308) Միկայելի 309) Միկայելի 310) Միկայելի 311) Միկայելի 312) Միկայելի 313) Միկայելի 314) Միկայելի 315) Միկայելի 316) Միկայելի 317) Միկայելի 318) Միկայելի 319) Միկայելի 320) Միկայելի 321) Միկայելի 322) Միկայելի 323) Միկայելի 324) Միկայելի 325) Միկայելի 326) Միկայելի 327) Միկայելի 328) Միկայելի 329) Միկայելի 330) Միկայելի 331) Միկայելի 332) Միկայելի 333) Միկայելի 334) Միկայելի 335) Միկայելի 336) Միկայելի 337) Միկայելի 338) Միկայելի 339) Միկայելի 340) Միկայելի 341) Միկայելի 342) Միկայելի 343) Միկայելի 344) Միկայելի 345) Միկայելի 346) Միկայելի 347) Միկայելի 348) Միկայելի 349) Միկայելի 350) Միկայելի 351) Միկայելի 352) Միկայելի 353) Միկայելի 354) Միկայելի 355) Միկայելի 356) Միկայելի 357) Միկայելի 358) Միկայելի 359) Միկայելի 360) Միկայելի 361) Միկայելի 362) Միկայելի 363) Միկայելի 364) Միկայելի 365) Միկայելի 366) Միկայելի 367) Միկայելի 368) Միկայելի 369) Միկայելի 370) Միկայելի 371) Միկայելի 372) Միկայելի 373) Միկայելի 374) Միկայելի 375) Միկայելի 376) Միկայելի 377) Միկայելի 378) Միկայելի 379) Միկայելի 380) Միկայելի 381) Միկայելի 382) Միկայելի 383) Միկայելի 384) Միկայելի 385) Միկայելի 386) Միկայելի 387) Միկայելի 388) Միկայելի 389) Միկայելի 390) Միկայելի 391) Միկայելի 392) Միկայելի 393) Միկայելի 394) Միկայելի 395) Միկայելի 396) Միկայելի 397) Միկայելի 398) Միկայելի 399) Միկայելի 400) Միկայելի 401) Միկայելի 402) Միկայելի 403) Միկայելի 404) Միկայելի 405) Միկայելի 406) Միկայելի 407) Միկայելի 408) Միկայելի 409) Միկայելի 410) Միկայելի 411) Միկայելի 412) Միկայելի 413) Միկայելի 414) Միկայելի 415) Միկայելի 416) Միկայելի 417) Միկայելի 418) Միկայելի 419) Միկայելի 420) Միկայելի 421) Միկայելի 422) Միկայելի 423) Միկայելի 424) Միկայելի 425) Միկայելի 426) Միկայելի 427) Միկայելի 428) Միկայելի 429) Միկայելի 430) Միկայելի 431) Միկայելի 432) Միկայելի 433) Միկայելի 434) Միկայելի 435) Միկայելի 436) Միկայելի 437) Միկայելի 438) Միկայելի 439) Միկայելի 440) Միկայելի 441) Միկայելի 442) Միկայելի 443) Միկայելի 444) Միկայելի 445) Միկայելի 446) Միկայելի 447) Միկայելի 448) Միկայելի 449) Միկայելի 450) Միկայելի 451) Միկայելի 452) Միկայելի 453) Միկայելի 454) Միկայելի 455) Միկայելի 456) Միկայելի 457) Միկայելի 458) Միկայելի 459) Միկայելի 460) Միկայելի 461) Միկայելի 462) Միկայելի 463) Միկայելի 464) Միկայելի 465) Միկայելի 466) Միկայելի 467) Միկայելի 468) Միկայելի 469) Միկայելի 470) Միկայելի 471) Միկայելի 472) Միկայելի 473) Միկայելի 474) Միկայելի 475) Միկայելի 476) Միկայելի 477) Միկայելի 478) Միկայելի 479) Միկայելի 480) Միկայելի 481) Միկայելի 482) Միկայելի 483) Միկայելի 484) Միկայելի 485) Միկայելի 486) Միկայելի 487) Միկայելի 488) Միկայելի 489) Միկայելի 490) Միկայելի 491) Միկայելի 492) Միկայելի 493) Միկայելի 494) Միկայելի 495) Միկայելի 496) Միկայելի 497) Միկայելի 498) Միկայելի 499) Միկայելի 500) Միկայելի 501) Միկայելի 502) Միկայելի 503) Միկայելի 504) Միկայելի 505) Միկայելի 506) Միկայելի 507) Միկայելի 508) Միկայելի 509) Միկայելի 510) Միկայելի 511) Միկայելի 512) Միկայելի 513) Միկայելի 514) Միկայելի 515) Միկայելի 516) Միկայելի 517) Միկայելի 518) Միկայելի 519) Միկայելի 520) Միկայելի 521) Միկայելի 522) Միկայելի 523) Միկայելի 524) Միկայելի 525) Միկայելի 526) Միկայելի 527) Միկայելի 528) Միկայելի 529) Միկայելի 530) Միկայելի 531) Միկայելի 532) Միկայելի 533) Միկայելի 534) Միկայելի 535) Միկայելի 536) Միկայելի 537) Միկայելի 538) Միկայելի 539) Միկայելի 540) Միկայելի 541) Միկայելի 542) Միկայելի 543) Միկայելի 544) Միկայելի 545) Միկայելի 546) Միկայելի 547) Միկայելի 548) Միկայելի 549) Միկայելի 550) Միկայելի 551) Միկայելի 552) Միկայելի 553) Միկայելի 554) Միկայելի 555) Միկայելի 556) Միկայելի 557) Միկայելի 558) Միկայելի 559) Միկայելի 560) Միկայելի 561) Միկայելի 562) Միկայելի 563) Միկայելի 564) Միկայելի 565) Միկայելի 566) Միկայելի 567) Միկայելի 568) Միկայելի 569) Միկայելի 570) Միկայելի 571) Միկայելի 572) Միկայելի 573) Միկայելի 574) Միկայելի 575) Միկայելի 576) Միկայելի 577) Միկայելի 578) Միկայելի 579) Միկայելի 580) Միկայելի 581) Միկայելի 582) Միկայելի 583) Միկայելի 584) Միկայելի 585) Միկայելի 586) Միկայելի 587) Միկ

շերտով Զինւոր քանի որ շարունակ գիւղիս
չորս կողմը ծածկել էր սպիտակ սաւաննով
ծրտահար եղան բոլոր պողտաւոր ծառերը,
օրինակ խնձորենի, տանձենի, ընկուզե-
նի, խաղողի վաղերը, թթնիները:
Մօտ կըլու շարժվող դուռն եկած շե-
րամի ոտքերը ահա քանի որ է մնացել են
քաղցած՝ աերկ չէ լինելու պատճառով:
10—15 վերստից են տերեւ բերում:
Լույսաստղ

IV

Մօղղի, 17 ապրիլի
Ներկայ մանկ 10-ի անուշադան ժամը
8-ից սկսած մարդով օր ու գիշերը անընդ-
հատ ձինս եկաւ միեւրոպ ու շարունակ
էր ապրիտակ սաւանով ծածկել ամեն ինչ:
Զմեռը կատարելապէս վերադարձաւ:
Պողտաւոր ծառերը ծաղկած դրութեան
մէջ էին, բայց ձիւնը ծանրաբեռնեց նրանց
էր ձերմակ ու թանձր ծածկեցով: Պողտա-
ւոր ծառերի և մանաւանդ խաղողի վաղերի
փառս անխուսափելի է:
Վ. Վ.

V

Թմբուլ (ՀինՆախիճ, Գ.), 20 ապրիլի
Ապրիլի 10-ին տար օր էր. ամեն ոք
անձերի կարծիք էր քաղաւ Երևանը երաշ-
տից խոտը սկսել էր չորանալ: Այդ օրը ե-
րեկոյան զէմ սկսեցին մի կատարի գոռում-
բոլում: Երկնքից շուրջ հեղեղի նման պոկ-
վեց ու թափվեց, որը տեղի 6—7 րօպէ:
Կարկուտները մայրերը, որ սկզբում թռչում
էին դէպի հիւսիս, Արագածի հիւսիս-ա-
րեւմտական թափու աղեղներից փոխեցին
իրանց ընթացքը դէպի հարաւ-արեւելք, դե-
պի Թմբուլ գիւղը, և տեղացող շուրջ փոխ-
վեց հարկուկ կարկուտի աղաւնու ձուլ մե-
ծով: Մարտի 10-6 րօպէի ընթացքում շարք
ու փշուր արեց Թմբուլ գիւղի բոլոր խա-
ղողի այգիները, թթնիներ, ծառերի և այլ
պտղատու ծառերի տերեւ, ճիւղ ու պտուղը:
ցորենի ու գարու. արտերի մի մասը:
1905 թ. դէպքերից յետոյ, երբ մեր շա-
րաքայէ դէպքը դարձեւ մարդկային զոհեր
տուեց մոլորեցած թայանիներին, կար-
ծեք մի չար ողի սաւանում է մեր գիւղի
գլխին Կոտորածից ապստամբները 1906
թ. չէ կարողացան անգամ մի քանի ցորենի
ցանել: 1907 թ. մի չէ տեսնված սոսկալի
կարկուտ—որը թռչունների, դաշտանների
կտորածն առաջացրեց, որ շատ դուրեկներ
ու մէջքեր կտորատու—միանգամայն չնչեց
գիւղի ողջ բուսականութիւնը բառիս բուն
նշանակութեամբ: 1911 թ. ցորետը ոչնչաց-
րեց խաղողի այգիները մի մասը ու նոյն
թիւն երկու անգամ իրար յաջորդող կար-
կուտը լրացրեց պակասը, իսկ ներկայ 1912
թ. ապրիլի 10-ին կարկուտը եկաւ նորից
միանգամայն շարքելու ամբողջ գիւղի կա-
ղողի այգիները, ընդհանրապէս քաղցած ու ան-
խանձ շինականին խորունկ ագի ու յուսա-
հատութեամբ:
Ա. Տէր-Ստեփաննոսեան

ԹԱՅԱՆՈՐ ԿԱՅԱՐԻ ՄՈՒՏԲԵՐ ՄԻՓԵՐՈՊՈԼ

Սիմֆերոպոլ, 25 ապրիլի
Այսօր ամբողջ քաղաքը՝ բոջոջներով,
կանաչներով, ծաղիկներով ու յաղթական
կամարներով շքեղօրէն դարձաւ: Եւր
Համաբարութեան ու պաշտպանական մար-
մինները սպասում էին Նորին Կայսերական
Մեծութեան ժամանակը:
Թողաւորը առ. ժամը 11 և կէսին, Ժո-
ղովրդի հոծ բազմութեան և անվերջ կրկնե-
վող ուրախերի ուղեկցութեամբ՝ ժամանեց
Սիմֆերոպոլ:

Կայսերական աւտոմօբիլը կանգ առաւ
նահանգապետի դրան առջև՝ որտեղ Նորին
Կայսերական Սկզբնական զորավարները
նահանգապետ կարգաւորել էր կոնձ ճեմ
և նահանգապետի օգնական Մասալիկին, որոնց
Թագաւորը ողորմաբար բարեկեց և մտաւ
նահանգապետի բնակարանը, որտեղ նրան
ներկայացան քաղաքի հաստատութիւնների
ծառայող բարձրաստիճան անձնակազմը:
Թագաւորը Քաղաքապետին՝ Նորին Կայսե-
րական Մեծութեանը՝ քաղաքի կողմից աղ
ու հաց մատուցեց և բարի գալուստ մաղ-
թեց:

Նահանգապետի տան առաջին շրջան էին
կապել մինչև ուսաց մայր տանալը՝ տե-
ղիս գիւնդապետներ, քաղաքային, բնա-
կան և բոլոր ազգութիւնների ուսումնա-
րանների աշակերտ-աշակերտները: Ի-
րանց ուսուցչական կազմակերպ
Թագաւորը դուռն գլորել նահանգապետի
բնակարանի և նստելով աւտոմօբիլը՝ դան
ազգապետը ուղեկցեց դէպի ուսուցչ. մայր
տանալը: Ողբիկ հոգեբանական զարմ. գիժա-
ւորով թագաւորին՝ առաջնորդեց եկեղեցի
և կառուրեց թագաւորական մաղթանքը:
Նորին Մեծութեանն ապա այստեղից
դուռն գլորել ժողովրդի ուրախերի ուղեկ-
ցութեամբ, և ճանապարհի երկու կողմում
հաւաքված հասարակութեանը ողորմա-
բար բարեկամ, ուղեկցեց օֆիցիւրների
ժողովարանը, որտեղ և նախաձեռնեց:
Պէտք է ասած, որ ամեն տեղ կարգապա-
տութեան օրինակներ էր. ամեն մարդ կա-
րողացաւ մօտիկից պատուրեն տեսնել Թա-
գաւորին:

Նոյն օրը երկիրոյան ժամը 4-ին Նորին
Մեծութեանը մեկնեց Սիմֆերոպոլից:

Սիմ. Գրիգորեան

ՀՈՂԱՅԻՐ ՀԱՐՑԻ ԸՈՒՐՁԸ

«Մշակի» № 74-ում խօսելով Ուկրաինա-
յի հողամասի գնման մասին մեր քաղա-

քային հասարակութեան կողմից, ասել էի,
որ ժողովրդի մէջ երկպառակութիւն է ըն-
կել: Իմ մասը—փորձաքննութիւնը—ցան-
կանում է գնել, իսկ մեծամասնութիւնը
դէմ է այդ արտաստեղի գնման՝ մեծ վնաս-
ներ ածելու առաջ ունենալով:

Մեծամասնութիւնը հակառակ էր Ուկրա-
յուրու հողամասի գնման, որովհետեւ անըն-
դախստութեան մէջ թանգ դին էր զրկւած,
այն է՝ տարեկան 5015 ր., որը 3 տարին
միասին 15,000-ից աւելի պարտք էր բե-
րելու առանց այն էլ պարտատէր ժողովրդ-
դի վրէժն: Սակայն մինչ այս մինչ այն՝ նա-
հանգապետից եկած մեր հորդորները քաղա-
քային աւազ Գ. Արքեպիսկոպ. հաստատման
թուղթը, որը ստանձնելով իր պաշտօնը և
նորից հարց բարձրացնելով Ուկրաինա-
յուրի մասին՝ խորհրդակցութեան հրաւե-
րեց քաղաքային հասարակութեան, թէ ար-
դեօք ցանկութիւն կ'ալ գնել այդ խոտատե-
ղը թէ ոչ, մանաւանդ որ պետական կա-
րուածները դիւանից առաջարկված էր ա-
նըրդախօսութեան պայմանագիրը ստորագ-
րել քաղ. հասարակութեան կողմից:

Եւ ահա այդ առիթով ապրիլի 8-ին կա-
յացած մեծահասակ հասարակութեան ժո-
ղովում աւազ Գ. Արքեպիսկոպ. առաջարկեց
ժողովականութիւն, թէ ով որ ցանկանում է
գնել Ուկրաինայի հողամասը, կարող է
ստորագրութիւն տալ և ինքը պատասխա-
նատու լինել կառավարութեան առաջ՝ հո-
ղատեղի կապալագինը վճարելու մասին:
Սակայն ոչ ոք ժողովականներից առաջ չը
գնաց այդ բանին, քանի որ ճէշք ինքը
գնել ցանկացողները դատը կամ նրա մեծ
մասը փոխել էր իր մտադրութիւնը, ո-
րովհետեւ ինչպէս երեւում էր, շատերը ցան-
կացել էին ունենալ այդ խոտատեղը անձ-
նագին օգտվելու դիտարկութեամբ: Ի հա-
շի ընդհանուր հասարակութեան, որը վը-
նանից դատ ոչինչ չէր օգտվի դրանից:

Եւ այդպէս՝ տեսնելով որ ոչ ոք ստորա-
գրութիւն չէ տալիս այդ հողամասը գնելու
վերաբերմամբ, աւազ Գ. Արքեպիսկոպ. խա-
ղապետի վճիռ կազմեց և բոլոր ժողովա-
կանների ստորագրութեամբ վաւերացնելով
ուղարկեց երեսմի նահանգապետին, խորհ-
րելով միևնույն ժամանակ անվաճառ դնու-
նել հասարակական նախկին ժողովի որո-
շումը, կազմված 31-ին օգոստոսի 1911 թ.,
Ուկրաինայի հողամասի անընդախօսութեան
միջոցին, որպիսի որոշումը ստորագրել են
միմիայն 42 հոգի: Այն ինչ օրէնքով իբր
առաջին ժողով պէտք է կայացվէր ժողո-
վրդի յաճախ թիւով: Եւ 1000 հոգի
Բացի այդ, քաղաքային աւազը իր բացառ-
ութեամբ մէջ մի առ մի նկարագրել էր
մեր քաղաքի սուղ միջոցները, ցոյց տալով
նահանգապետին ժողովրդի վրա բարկված
հին և նոր ապստամբութիւն, որոնց տակ տա-
րեկներից է վեր հանում է քաղաքի աղ-
քատ ժողովուրդը, որի պարտքերը վը-
րապէս էր բարդիւկու նաեւ այդ հողաբաժնի
կապալագինը, որի գէմ անշուշտ գրեւորե-
ւին աղքատ ժողովրդի տան իրեղծները և
կամ կարպիները:

Եւ ահա այդ բացատրութեան հիման վրա
նահանգապետը քանդելով Ուկրաինայի
անընդախօսութեան նշանակել տուեց նոր
ստորագր. այդ հողամասը կապալով տալու
վերաբերմամբ, որը տեղի ունեցաւ ամսի
20-ին տեղիս ոստիկանատանը Սակայն զա-
մանալի դուք թէ՛ այդ ընթացքներին, թէ՛
ասեմ, որ այդ նոյն հողամասը, որ քաղա-
քին մի բուռն մարդիկ իրով էին արել կա-
պալով վերցնել տարեկան 5015 ր., ուրիշ մասին
20-ի անընդախօսութեան մէջ կապալով
արկեց մօտակա Ղալալի գիւղականներին
15500 րոպով: Ապա ինչպիսի է գաղտնիքը,
կասեմ ընթացքները, երբ քաղաքայիններ
մի որոշ դատակարգ. ետապատելի գին էր
տեսել այդ արտաստեղին, որը ծախվեց
վերջում 1550 ր. գիւղացիներին:

Ինչպէս որ քաղ հողաբաժնեկան է, բա-
ցառուներ մի քանի խօսքով այդ գաղտնիքը
նուր չունենց ասելու, որ հողը, արօքը,
խոտատեղը անհրաժեշտ են մեր ժողովրդին,
որը պարտւում է բացառապէս հողաբաժնե-
կանը և անսահմանութեամբ. բայց չէ
որ այդ տեղը Ուկրաինայի գնված է ան-
հրաժեղ, ինչպէս ասում են, կրակի գնով
կամ քաղապատիկ թանգ արժեքով՝ համա-
մատում մեր քաղաքի հասարակապետին
հողաբաժնիները հարկատուութեան: Կամ չէ
որ բոլորը գիտեն, որ այդ իսկ հողամասը
տարիներ առաջ կապալով արված էր 2700
ր. գիւղացիներին: Այդ Ներկայումս են, որը
մեծ անասութիւն ունէր՝ այդ տեղի
վրա. արժանացում էր մօտ 100 հիթի կովի:
պահում էր նաեւ չորսեր տաւարներ, հնձում
էր խոտը, մեքենայով հանքի կապուտին,
ունէր նաեւ այդ ազգաբաժնի վրա շինութիւն-
ներ և այլն: Եւ երբ անընդախօսութեան մէջ
նայր, այդ Ներկայումս են, բոլոր անտե-
ստութիւնների գիւղաց. չը կտաւ հացը. իր
նախկին գին վըր (2700 ր.) մի որոշ
համար. աւելացան, այն պարզ պատճառով,
որ այդ հողամասը աւելի գին չարժէր,
այս քնչակ մեր քաղաքի հասարակու-
թեան մի որոշ դատակարգ վստահութեան
ունեցաւ մի անգամից բարձրացնել կապա-
լագինը 5015 ր. և իսկ այդ հողը շրջակայ
Նորադուզ, Ղալալ և այլ գիւղականների ու
գիւղատնտես Ար. Ներկայումս են ձեռքից:

Գուցէ մեր քաղաքայինների այդ դատակար-
գը զանազան նկատմաներով ցանկացել էր
այդ հողաբաժնի իսկ միմիայն Ներկայումս են
ձեռքից, տապալելով նրա գիւղատնտեսա-

կան ձեռնարկութիւնը, խանգարել զործը և
այլ այդպիսի ծուռ նպատակներ իսկ դա,
ես կարծում եմ, աւելի նախանձի արգասիք
է դէպի մի անհասարակ ձեռնարկութիւն,
ինչպէս օրինակիլի դիտարկութեան մեծ
որին աւելի շուտ պէտք է խրախուսել և ոչ
խանգարել:

Այսպէս թէ այնպէս, Ուկրաինայի հողա-
մասի գնման վերաբերմամբ մեր քաղաքա-
ցիների մի որոշ դատակարգ առաջնորդել
է գրեթէ լոկ անձնական միտումներով, հե-
տապէս նա ի նկատի է ունեցել իր անձ-
նական և դատակարգային շահերը, ուստի
չանք է արել այդ արտաստեղը ձեռք բերել
ինչ գնով էլ որ լինի, թէկուզ քաղաքի հա-
սարակութիւնը ընդհանրապէս տուժի կամ
ժողովուրդը մեծապէս վնասվի: Ահա պիտա-
ւոր գաղտնիքը:

Հինց այդ էր պատճառը, որ մեր քաղա-
քի հասարակութիւնը, ի նկատի առնելով
պարզ վնասները Ուկրաինայի վերաբեր-
մամբ, գէմ գնաց միւս փորձաքննութեան
նպատակներին և քաղաքային աւազ Գ.
Արքեպիսկոպ. նախադաժնութեամբ հասարակա-
կան ժողով կազմելով միջոցներ, երեսմի
նահանգապետի առաջ՝ ընկանկու. Ուկրա-
յուրու հողամասի անընդախօսութեանը:
Գ. Սիմանեան

Նոր-Բայազետ, 26 ապրիլի

ՆԵՐՔԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Համարձման տոնի պատճառով «Մշա-
կ» հետեւեալ համարը լոյս կը տեսնի շա-
բաթ, մայիսի 5-ին:

Ապրիլի 30-ին, Թմբուլ-Նախիճ քաղաքի
Թիֆլիսի վերադարձաւ Կովկասի Փոխա-
քայի քաղաքապետի մասի օգնական սե-
նատոր Վասիլյան:

Թիֆլիսի Գայանեան օրերգաց
պարտի հողաբաժնեկան երեսմի պաշ-
տոնակարութեան շրջանը լրացած լինելով,
թիւին կառավարի Երեւան քաղաքի գաւա-
նոր պատուիրի է, որ մայիս ամսվա ըն-
թացքում տեղի ունենայ նոր հողաբա-
ձնների ընտրութիւն, այն հաշվով, որ
նրանք մինչև յունիսի մէջ պաշտօնի մէջ
մտնեն, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենան
լրացնել զործանելութեան նախագիծը կաղ-
մել: Թէ անտեսանալի և թէ կրթական
վերաբերմամբ ներկայ հողաբաժնե-
կանը արդէն պարտաւոր է իր եռամսյա
զործանելութեան տեղեկագրերը, որ շուտով
էր պատրուկ Պաշտօնի վեցերորդ հիմ-
նական դատարանից: Ներկայումս պարտի
ոսնի իննամսյա դաշտից:

Թէ ինչպիսիք են հալոյրդի, որ Համ-
արձման տոնի պատճառով Թիֆլիսի Հայ
Գիւղատնտ. և Տնայն. Ընկերութեան ընդ-
հանուր ժողովը յետաձգված է մինչև եր-
կուշաբթի մէջ, մայիսի 7-ին: Այդ նիստին
Ա. Քալանթար կը զեկուցի Պաշտօնի ցու-
ցանագիտ մասին, Յ. Փիլոսոփան մանր
կրեթիկ համադրմամբ մասին Պետերուր-
գուս, և Մ. Նաւասարդեան թայնարտու-
թեան ուսուցման առ հասարակ և ֆրան-
սիական թայնարտութեան մասին մաս-
նաւորապէս:

Կովկասեան Կայսերական Բժշկական
Ընկերութեան մէջ մայիսի 1-ին բժշկական
գիտական զեկուցումներ կ'աւան Միջոցային
հիւանդանոցի վիրաբու թ. Ռուբին Փի-
րադեանը զեկուցումն կարդաց մի հա-
զուապետ վիրաբուութեան մասին Չե-
կուցումից պարզվեց, որ բժշկի մի մար-
դը կ'ուղեկցված գտնվի վերջը ծածկել է
աղիւր թիւամբ գտնվի մի այլ տեղից դուրս
կտրված ոսկորով վէրքի մեծութիւնը մի
բուր խաղաղ. արժանալի է ունեցել: Մինչև
վերջը ծածկուած ոսկորի մի այլ կտորով,
հիւանդը շարունակ ջրածութիւնների մէջ
է եղել ընկնելով, իսկ ծածկուածից յետոյ
հիւանդը իրան լուս է գտնուել թ. Յ. Ս.
գիւղապետին հաղորդեց, որ պրօքստիով
անդամաւորութեան մի դէպք հնարաւոր
է եղել բուժել սալվորանալով:

Ինչպէս յայտարարված էր, Յովհ.
Յովհաննիսեանի օրերիկին առիթով կայա-
նալիք խորհրդակցութիւնը նշանակված է
այսօր, մայիսի 3-ին, առաւօտեան ժամը
11-ին Գայանեան պարտի գալիս: Եւ
բերանիկ նախկին աշակերտները և պաշտ-
նակցները հրաւիրվում են ներկայ լինելու:

Կիրակի, ապրիլի 29-ին, Թիֆլիսի հայ-
կաթիւկից մատուցում մատուցվեց պա-
տարաւ և ապա կատարեց հոգեանդու-
տեան կարգ շուրջակայի Գալիս Գալ-
թեանի մանկան տարիկից օրը: Պատարա-
գիլ Կ. Դիմիտրիւս վարդ. Կայառաջանք մի
աղաղ. դատարանականը բնորոշեց և ծանո-
թացրեց աղօթողներին՝ հանդուգն շուրջ-
կապեր անձնակազմութեան հետ, շինելով
նրա կատարած զործ. մեր իրականութեան
մէջ, որը աղաղ. է նշանակում արդիւնա-
ւորութիւնը: Հոգեանդուտեան ներկայ էին խմբա-
գործիկները և հասարակական հաստա-
տութիւնները: Ներկայացրեցին և աղ-
աղները ու հանգուցեցին յիշատակը յա-
ղաղների խառն բազմութեան:

Մեր հաղորդել էինք, որ Պետական
չորրորդ Դոմայի ընտրութիւնները համար
Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը յառ-
կացել է 8000 քուրի: Հրաւիրված են 30
հոգի, իւրաքանչիւրը՝ 35 քուրի ունեցող:

անսակաւ, ընտրողների ցուցակները կաղ-
մելու համար: Ընտրողական մասնակիւնը
անդամները իւրաքանչիւրի տրվելու է
4 քուրի: 14 ժամ աշխատանքի համար:
Տրված են առ այժմ 300 ինքնազգրքի: Ընտ-
րողների ցուցակները կազմելու գործին
ձեռնամուկ կը լինեն, երբ ստացվի նե-
քին գործերի միջոցաւ հրահանգը:

Մայիսի 1-ից քաղաքի տրամվայի
վազոնները գործում են մինչև գիշերվայ
ժամը 12-ը:

Ներկէ երկիրոյան, Համարձման տոնի
նախատեսակին, քաղաքի բոլոր թատրոն-
ները և դուստրանտները փակ էին:

Մայիսի 1-ին Կուր դետի միջին հան-
վեց անյայտ մի մարդու դիակ, առանց
բռնի մահացման նշանների:

Գիւղիկուրի Սօֆիա Նօզաձէն իրան
կենսագրիկու մտադրութեամբ մայիսի 1-ին
ընդունեց կարծիքին թիւուր լուծումը:
Նրա կենսանք փրկված է: Ինքնասպանու-
թեան փորձը արգասիք է ծայրայից թշուա-
ս և անօգնական վիճակի:

Ներկէ, մայիսի 2-ին փշոլ ուժգին քա-
մու հետ միտմանակի քաղաքի մի քանի
տներում հրեւի ծագեց, որը սակայն աղո-
վեց հանցանքի հրեւիաչէլ խմբի օգնու-
թեամբ: Վնասները խոշոր չեն:

Դերասան Արմէնեանի զեկաւարու-
թեամբ կազմված դերասանական խումբը
իւնիւնուրդի պիւնների ներկայացման շա-
բաթ կը սկսի շաբաթ, մայիսի 5-ին, Ար-
տիստական թատրոնում: Այդ օրը առաջին
անգամ կը ներկայացվի Վ. Վալադեանի
«Բիւրջը» 3 գործ գրաման և նկատի ու-
նակալով, որ հայ հասարակութիւնը երկար
ժամանակից է վեր դուրս է հայերէն ներ-
կայացումներից, պիտի յուսաւ, որ նոյն հա-
սարակութիւնը կը յաճանէ այս մի շաբ-
ներկայացումներին, առաւելապէս իւնիւն-
ուրդի պիւնների խաղաղու հանգամանքը ի
նկատի ունենալով:

Մայիս ամսին Մօսկվայից Թիֆլիսի
իւտերական-անտարանական համայնքի
այցելութեան կը գնա երկու հոգեւորական-
ներ:

Կոստրոմայի մատուտը գիւնաղայի
սաները այս օրերս էկսկուրսիայով Թիֆլիս
պիտի գնան:

Ապրիլի 1-ից մինչև 30-ը Կ. Ղ. Բ.
Ընկ. ընթերցարանն ա յաճախել 5272 հո-
գի, որից 3154-ը արական, իսկ 2118-ը ը-
գական սեռից: Գրադարանի բաժանուրդնե-
րն արված է տարի կարգալու համար
1820 գիրք, որից 1153-ը հայերէն, իսկ
667-ը ռուսերէն: Ընթերցարանում կարգա-
լու համար արված է 268 գիրք, որից 155-ը
հայերէն, իսկ 113-ը ռուսերէն:

Կ. Ղ. Բ. Ընկ. ընթերցող ստացիլ է
յօգուտ դարձուցնել ֆոնդի Գաբրիւնի
գիւղի զու. ուսուցչից՝ հանգանակված գիւ-<

